

Crear un ambient inclusiu per donar suport a l'aprenentatge de la llengua

MLM

make literacy meaningful

Melinda Dooly i Claudia Vallejo

Universitat Autònoma de Barcelona

Què vol dir ser “nouvingut”?

Sovint es generen debats entorn de l'impacte de l'augment de la diversitat a les classes, obviant que tothom és únic i individuals. Encara ara, tenir aprenents que tenen poc o cap coneixement de la llengua que normalment s'utilitza a l'aula, per a les activitats de l'escola i per dirigir el procés d'aprenentatge a classe és complex per als docents i l'equip directiu de les escoles. També és un repte per als docents gestionar els repertoris lingüístics (sovint múltiples) de l'alumnat i promoure de manera significativa l'ús de la llengua vehicular d'aprenentatge a l'escola.

Es consideren “nouvinguts” o “nouvingudes” tots aquells infants que han arribat a l'escola entre els últims 24 i 36 mesos (varia depenent de la regió o el país d'origen). Sovint, la seva llengua materna o varietat lingüística és diferent de la llengua de l'escola. Els infants que necessiten ajuda per aprendre la llengua i per integrar-se en un nou sistema educatiu s'uneixen al grup d'alumnes que, tot i no ser necessàriament principiants, requereixen d'un suport per poder seguir les classes.

Estratègies per garantir un ambient inclusiu dins la classe.

En comparar diferents polítiques que han estat publicades arreu del món, podem fer una llista de les estratègies principals més comunes per crear un ambient inclusiu per als nouvinguts dins la classe.

Abans de l'arribada

El professorat hauria de començar a preparar la benvinguda de l'alumnat nouvingut força abans de la seva arribada a l'aula. Alguns punts a seguir són:

- Assegurar-se que la resta d'alumnes de la classe sap que arribarà una persona nova. L'anunci hauria d'anar acompanyat d'un diàleg obert en el qual es parli de les expectatives o temors que es tenen, del coneixement del país del qual prové aquesta persona, de possibles idees errònies o dubtes que puguin sorgir i d'una exposició essencial sobre la informació (secundària) rebuda per part d'altres, respecte al nou alumnat (informació de la família, comunitat, etc.).

- Involucrar la resta de la classe en la benvinguda dels nou alumnat. Aquesta rebuda hauria de ser un esdeveniment festiu i no patriòtic.
- Plantejar l'arribada d'un nou membre al grup com una oportunitat per a tothom d'expandir els coneixements d'altres llengües i cultures, i exposar els avantatges d'aprendre altres llengües i cultures ara, i en el futur.
- Fer partícips a tot el grup de la benvinguda d'un nou membre, partint de l'exposició d'idees per fer que la classe sigui acollidora i es creï un ambient agradable per poder establir una bona relació entre companys/companyes i poder-se ajudar mútuament.
- Aprendre paraules i frases en les llengües maternes de l'alumnat nouvingut i motivar els altres membres del grup que també ho facin.
- Assegurar-se que totes les cultures i llengües presents en la classe reben la mateixa atenció i reconeixement a través d'exposicions, material didàctic i activitats d'aprenentatge.
- I, per últim, per bé que potser és el punt més important. Plantejar la diversitat dins la classe com una oportunitat i una font potencial d'aprenentatge per a tothom.

Construint relacions

Per descomptat, donar la benvinguda a l'aula a l'alumnat nouvingut va molt més enllà d'una benvinguda acollidora. És necessària la creació de relacions basades en el respecte. Tot seguit s'aporten varies idees:

- Cal dedicar temps dins l'horari de classe per organitzar debats oberts que tractin la cohesió social dins l'aula, sense jutjar les intervencions i comentaris dels infants (no castigant-los, per exemple, si fan comentaris negatius), sinó intentar guiar el diàleg cap a actituds i comportaments més positius.
- Alguns/algunes estudiants, potser, prefereixen fer els comentaris de forma privada. És important proporcionar a tot l'alumnat l'oportunitat de participar (per exemple, a través de la Bústia de l'aula o del taulell d'anuncis). Cal permetre a l'alumnat fer els comentaris en la seva llengua materna tot i que el professorat hagi d'utilitzar un traductor per tal de comprendre el missatge.
- Cal crear un espai per a les llengües maternes dels infants, on es puguin dur a terme activitats i emprar recursos que exposin a l'alumnat a la diversitat lingüística de l'aula i l'interpretin com a un bé comú (vegeu, per exemple, «*Language biography portraits* elaborats per Busch l'any 2006 o per Prasad l'any 2014»).

- Introduir la lectura bilingüe i la narració de contes (vegeu els materials dissenyats per Zaidi, 2018 – dins l'apartat mòduls temàtics del web konectproject.com)
- Mantenir el contacte amb la família dels nous infants. Sempre que sigui possible, és important que el professorat utilitzi els seus coneixements culturals i lingüístics com a recursos d'aprenentatge per a tota la classe (vegeu Vallejo i Noguerol, 2018).
- Proporcionar a l'infant nouvingut una agenda (si no en té) i assegurar-se que tota la feina que ha de fer s'ha anotat correctament. Parlar de la importància de l'agenda amb les persones que cuiden a aquests nous infants.

Mantenir el suport

Crear un ambient inclusiu no es tracta només d'aconseguir que l'alumnat es senti còmode. El professorat també és responsable d'assegurar que els infants nouvinguts comptin amb el màxim suport possible per involucrar-se amb l'aprenentatge com la resta de la classe. Aquí hi ha algunes accions a través de les quals el professorat pot ajudar a l'alumnat nouvingut:

- Assegurar que els materials estan suficientment adaptats perquè siguin accessibles per a l'alumnat nouvingut sense simplificar en excés la demanda cognitiva.
- Donar ordres senzilles i directes (una o dos instruccions progressivament).
- Acompanyar les instruccions i les explicacions amb materials reals o suports visuals (com ara a través d'il·lustracions, vinyetes, objectes reals, gràfiques, gestos, etc.)
- Investigar els interessos de l'alumnat, les preferències i habilitats i incloure-les en les activitats (com per exemple, dibuixar, jugar a futbol, llegir còmics, jugar a videojocs, ...)
- Incloure característiques reconegudes en la cultura dels infants i joves per crear interessos en comú amb els altres companys i companyes. També és necessari crear un espai per exposar els coneixements i habilitats de manera que puguin ser reconegudes per als altres membres del grup.
- Crear activitats «multimodals» que ajudin a l'alumnat nouvingut desenvolupar les seves habilitats lingüístiques alhora que es familiaritzen amb diverses fonts de comunicació i modalitats (a través de la tecnologia, el ball o l'art, per exemple).
- Establir expressions i frases en comú amb l'alumnat que l'ajudin a expressar si han entès les instruccions o els conceptes principals que es tracten a l'aula. Cal

buscar maneres que els siguin còmodes i els permetin expressar la incomprensió, sense sentir vergonya.

- Després d'introduir una activitat davant de tota la classe, començar per treballar l'exercici amb l'alumnat nouvingut. Cal donar a aquests infants l'opció de fer-la sense ajuda quan demostrin les capacitats per fer-ho.
- Assignar pautes que ajudin a l'execució dels exercicis (plantilles, glossari de paraules clau, preguntes d'elecció múltiple, etc.).
- Permetre descansos. Quan la llengua de l'escola no és la llengua materna d'un infant, l'esforç que ha de fer per aprendre és molt gran.
- Intentar donar sempre un reforç positiu i focalitzar l'esforç i no en el resultat. S'hauria de reconèixer la millora de la llengua a nivell oral i escrit en termes com la comprensió de la idea general, l'entusiasme per aprendre, etc.
- No avaluar el treball només amb correccions o comentaris escrits. Revisar el treball realitzat de manera verbal amb l'alumnat per confirmar que entén tant el que ha fet bé com el que necessita fer per millorar.

El professorat hauria de ser conscient que normalment és el principal contacte i el més visible que tenen els infants amb la nova llengua vehicular. Tenint en compte que es necessiten molts anys per aprendre una llengua (dos o tres anys per participar en converses informals, i entre cinc i set anys per expressar-se amb un llenguatge més acadèmic), cal estimular l'ús de la llengua durant tot el procés educatiu. Aquí hi ha alguns exemples de com fer-ho:

- Recordar tot docent és un model llengua. Per tant, és precís tenir en compte la manera en què s'utilitza la llengua meta. Cal que sigui accessible i no una barrera impossible de superar.
- Respectar i comprendre el «període de silenci» de l'alumnat nouvingut – una fase en la que es troben, sovint, els infants abans de començar a mostrar resultats en la nova llengua.
- Que l'alumnat nouvingut estigui en el període de silenci no significa que se l'hagi d'excloure de les activitats de la classe. Els treballs en grup poden ser realment estimulants per practicar la llengua.
- Durant el treball en grup, cal assignar diferents rols a l'alumnat nouvingut per conèixer les seves possibilitats i limitacions i assegurar que troba la manera de tenir una participació rellevant en la dinàmica de grup.

- Prioritzar activitats en grup que centrin l'atenció en la diversitat (per exemple, tenint dues professores a l'aula, formar grups heterogenis, fomentar l'ús de la tecnologia en parelles, etc.).
- Dissenyar activitats individuals per a fomentar l'aprenentatge de la llengua i per complementar les activitats diàries que es fan dins de la classe (per exemple, emprar materials amb continguts que s'enfoquin de manera especial les llengües). Aquests materials es poden dissenyar conjuntament amb l'especialista de llengua.

També és important que el professorat entengui les diferents fases de l'adquisició de la llengua per les quals ha de passar l'alumnat nouvingut i que sàpiga interactuar amb ell durant el llarg procés de desenvolupament de la llengua meta, de manera que transmeti suport i no dificulti l'evolució de cada infant. Entendre les diferents fases i adaptar-les a les diferents estratègies d'aprenentatge no es fàcil. Per a més informació sobre les mateixes, vegeu el document anomenat «Identificar i treballar amb els diferents nivells de competència lingüística de l'alumnat «nouvingut»

Referències bibliogràfiques

Busch, Brigitta. (2006). Language biographies – approaches to multilingualism in education and linguistic research. In Brigitta Busch, Aziza Jardine and Angelika Tjoutuku (eds.), *Language biographies for multilingual learning* (pp. 5-17). Cape Town: PRAESA.

Prasad, Gail. (2014). Portraits of plurilingualism in a French international school in Toronto: Exploring the role of visual methods to access students' representations of their linguistically diverse Identities. *Canadian Journal of Applied Linguistics / Revue canadienne de linguistique appliquée* 17(1), 51–77.

Vallejo, Claudia & Artur Noguero. (2018). La multiculturalitat en els projectes de treball: les catifes viatgeres. [The multiculturalism in learning projects: The travelling luggage. In Silvia Melo-Pfeifer & Christian Helmchen (Eds.), *Plurilingual Literacy Practices*. Bern: Peter Lang.

Zaidi, Rahat. (2018). *A proposal for 21st century education: An introduction to dual language book reading*. Barcelona: Konect Teaching Materials, Module 6. Konect Project.